

Pöytäkirja

20.10.2020

VM021:00/2020

Digi arkeen -neuvottelukunta, kokous 4/2020
Pöytäkirja hyväksytty 12.11.2020 kokouksessa

Aika Keskiyö 23.9.2020 klo 9-11

Paikka Skype –verkkokokous

Läsnä Puheenjohtaja: Marianne Heikkilä, pääsihteeri, Marttaliitto

Jäsenistö:

Varapuheenjohtaja: Sari Vapaavuori, kehittämispäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry

Varajäsen: Juha Viitanen, järjestösuunnittelija, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry (EKL Eläkkeensaajien Keskusliitto ry) (klo 9.10 alk.)

Tarja Heponiemi, tutkimusprofessori, DigiIN tutkimushankekonsortio (THL)

Varajäsen: Sami Älli, Saavutettavuusyksikön johtaja, Vammaisfoorumi (Kehitysvammaliitto ry)

Varajäsen: Jussi Kivipuro, kehittämisjohtaja, Suomen UNICEF ry

Juulia Anderson, toiminnanjohtaja, ENTER ry

Varajäsen: Ulla Korhonen, Apuomena ry

Varajäsen: Johanna Lindholm, sakkunnig, Svenska Finlands folkting

Miikka Lönnqvist, hallintojohtaja, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry (klo 10.35 asti)

Varajäsen: Ville Vaarne, viestintäpäällikkö, Suomen Kirjastoseura ry

Mari Kannisto, suunnittelupäällikkö, Kela

Mattias Lindroth, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto ry

Varajäsen: Leena Nyman, asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Viena Rainio, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Varajäsen: Eetu Komsa, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Marko Latvanen, erityisasiantuntija, Digi- ja väestötietovirasto

Varajäsen: Minna Piirainen, projektipäällikkö, Digi- ja väestötietovirasto (klo 9.10 alk.)

Panu Artemjeff, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Tapani Sainio, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varajäsen: Victor Nyberg, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö

Juha Katainen, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö

Sihteeristö:

Sanna Sinisalo, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Pirre Laaksonen, koordinaattori, valtiovarainministeriö

Johanna Nurmi, finanssineuvos, valtiovarainministeriö

Marjukka Saarijärvi, ohjelmapäällikkö, valtiovarainministeriö

Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Alustajina:

Eeva Kaunismaa, erityisasiantuntija, Julkisen hallinnon strategia, valtiovarainministeriö

**Postiosoite
Postadress
Postal Address**

Valtiovarainministeriö

 PL 28
 00023 Valtioneuvosto

**Käyntiosoite
Besöksadress
Office**

 Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

**Puhelin
Telefon
Telephone**

 0295 16001
 +358 295 16001

**Faksi
Fax
Fax**
**s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet**

valtiovarainministerio@vm.fi

Estyneet: Varajäsen: Sari Kujala, tutkijatohtori, DigiIN tutkimushankekonsortio (Aalto-yliopisto)
 Markku Möttönen, järjestöpäällikkö, Vammaisfoorumi (Näkövammaisten liitto ry)
 Virva Viljanen, asiantuntija, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry
 Mohammed Laraki, hallituksen jäsen, Moniheli ry
 Varajäsen: Peter Kariuki, pääsihteeri, Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO
 Ilona Salonen, tf. verksamhetsledare, SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
 Varajäsen: Elina Sipola, suunnittelija, Kela (ei paikalla)
 Varajäsen: Jaana Nevalainen, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto ry
 Joonas Mikkilä, Digi- ja koulutusasioiden päällikkö, Suomen Yrittäjät ry
 Varajäsen: Katriina Nousiainen, erityisasiantuntija, oikeusministeriö
 Suvi Savolainen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö (siht.)
 Ilona Turtola, viestintäasiantuntija, valtiovarainministeriö (siht.)

1 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00 käytiin nimenhuuto, jonka yhteydessä todettiin Moniheli ry:n edustajan Mohammed Larakin eronneen järjestöstä ja Moniheli ry:n nimittävän uuden jäsenen Larakin tilalle.

Hyväksyttiin esityslista muutoksitta.

2 Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen 1 mukaisesti ja todettiin se julkaistavan sen jälkeen [ulkoisilla hankesivuilla](#).

[Liite 1 Pöytäkirja 28.8.2020 kokous \(linkki Tiimeriin\)](#)

3 Esittelyssä ja keskusteltavaksi: Julkisen hallinnon strategia, Eeva Kaunismaa, erityisasiantuntija valtiovarainministeriö

Kaunismaa esitteli julkisen hallinnon strategiatyötä liitteen 2 pohjalta (todettiin että osa työstä on kesken edelleen, jonka takia materiaalissa luonnos-merkintöjä) ja sen taustoja pääministeri Marinin hallitusohjelmasta. Strategian kaksi kohderyhmää: ulkoinen ja sisäinen (jälkimmäinen ensisijaisena). Vuorovaikutustilanteita kuten tämä kokous on järjestetty runsaasti. Suunnitelmana: lokakuun lopulla hyväksyttäisiin peruslinjat, toimeenpanosuunnitelma hieman myöhemmin syksyllä 2020. Hallinnon periaatteista: avoimuus, luottamus, moninaisuus vanhoja tuttuja, mutta uuttakin on mukana kuten data/tieto, ylisukupolvinen vastuunkanto ja kyky kuvitella muutosta. Toimintalinjauksissa läpileikkaavana teemana digitalisaatio sekä taloudenhoidon kestävyys ja globaali edelläkävijyys. Julkisen hallinnon arvolupaus kansalaisille on vielä valmistelussa.

Keskustelusta:

Periaatteisiin, jossa kirjattu ”Toimimme ihmisoikeusperustaisesti / Pohjaamme päätöksenteon tieteelliseen ymmärrykseen” -> toimintalinjaluonnos ehdotus: ”*Mahdollisuus osallistua iän ja kykyjen mukaisesti.*”

Tiedusteltiin onko tehty tilannekuvaa siitä miten näihin [kuvattuihin] haasteisiin vastataan, sillä olisi kiinnostavaa tietää taustasta mistä noussut. Kaunismaa totesi, että Demos Helsinki ollut kumppanina ja Kuntaliitto (KL) myös vahvasti mukana. On käytetty sekä KL:n että valtionhallinnon tietopohjaa ja Demokselta kv. tietopohjaa. Myös suomalaisen tiedeakatemian kautta on saatu tutkija-apua sekä kattavasti taustatietoja.

Kommenteissa todettiin myös, että linjaukset näyttävät hyviltä; haasteena erityisryhmät ja mahdollisesti syntyvät ”uudet velvoitepaketit”, pohdittiin onko muodostumassa käsite ”kunnan kansalainen”.

Todettiin myös saavutettavuuslainsäädännön velvoittaminen verkkomateriaalien kulut ja täten tasa-arvoaateen täyttäminen ja sen aiheuttamat kulut, jotka on otettava huomioon.

Muistutettiin, että aivan ruohonjuuritasolla digitaalisuuden ensisijaisuus vaatii hyvää digitukea.

Ehdotettiin, että olisi hyvä mainita erilainen moninaisuus ja tekstiin auki kirjattuna erilaiset kumppanit (esim. järjestöt, säätiöt, yliopistot yms.) täten yksilön elämässä kohtaamat palvelut tulisivat todeksi ja kumppaneiden moninaisuus olisi tärkeä näkyä.

Ehdotettiin myös, että jännite-kohdassa: *polarisaatio* ja *eriarvoistuminen* tulisi näkyä leipäteksteissä.

Todettiin, että valmistuttuaan toimeenpano-ohjelman voi mieluusti lähettää tiedoksi Digi arkeen – neuvottelukunnalle.

[Liite 2 Julkisen hallinnon strategiasta \(linkki Tiimeriin\)](#)

4 Lyhyt tietoisku: Lapsen oikeudet huomioiva kansainvälinen tekoälyohjeistus, hankkeen kansainvälisen Expert Advisory Groupin jäsen Jussi Kivipuro, kehitysjohtaja, Unicef

Kivipuro esitteli liitteen 3 mukaisesti viime viikolla lanseerattua ohjeistusta, jonka on tarkoitus auttaa hallituksia ja kuntia globaalisti omien ohjeistuksien luomiseen ja kirjoittamiseen palveluihin ja ratkaisuihin.

On tärkeää huomioida lapset, koska he käyttävät paljon tekoälyä mm. leluissa ja palveluissa, myös huomattavasti pienemmät lapset käyttäjinä kuin on ollut ajatuksena. Data on usein keskinkertaista ja järjestelmät saattaa syrjiä joitain ryhmiä tai yhteiskunnassa jo olemassaoleva syrjäytyminen skaalautuu. Lasten oikeuksien ratifiointi ja heidän haavoittuvuus keskiössä.

Minimoidaan haitat, maksimoidaan hyödyt. Yhdeksän keskeistä osa-aluetta, joiden alle politiikkasuositukset on tehty (kalvo 15), mm. lasten datan ja yksityisyyden suojaaminen, lasten turvallisuuden varmistaminen, läpinäkyvyys, lasten oikeuksien tietoisuuden kasvattaminen yhteiskunnassa.

Nyt ollaan pilottivaiheen käynnistämässä (12 pilottia globaalisti), 16.10. auki avoin kommentointi verkossa, vatsaajiksi toivotaan erityisesti kuntia, valtion edustajia, suuryritysten ja start-upien edustajia.

Todettiin, että Jussiin voi olla suoraan yhteydessä jos kiinnostaa tulla mukaan ja osallistua.

[Liite 3 Taustaesitys \(linkki google docsiin\)](#)

Taustamateriaali:

- [UNICEFin kansainvälinen tekoälyohjeistus](#)
- [Ohjeistuksen lanseerauksen videotalliointi](#)
- [Suomen UNICEFin kansantajuinen blogi aiheesta](#)
- Lisätietoja: [unicef.org/globalinsight/featured-projects/ai-children](https://www.unicef.org/globalinsight/featured-projects/ai-children)

5 Lyhyt tietoisku: Digitaitokartoituksen tuloksista, Minna Piirainen, projektipäällikkö, DVV

Piirainen kertoi liitteen 4 pohjalta ensimmäistä kertaa tehdystä digikartoituksesta, jossa kysyttiin mm. sitä mihin digitukea tarvitaan ja kartoitettiin ylipäänsä suomalaisten digitaitoja. Vastauksia saatiin lähes 14.000. Ja voidaan todeta, että yhtä erityistä syytä ei löydy ylitse muiden.

Ikääntyneet nousivat digituen tarpeen saajissa, mutta myös kaikki ikäryhmät.

Muutama nosto tiivistelmäkäytöistä: suomalaiset ovat erittäin ahkeria älylaitteiden käyttäjiä, erityisesti mm. sähköpostin käyttö, pankkipalvelut, lehtien ja muiden medioiden lukeminen.

Keskustelusta:

Tarja Heponiemi sanoi, että voisi esitellä joku kerta tutkimaansa digisyrjäytymiseen liittyviä tekijöitä ja mainitsi myös käynnissä olevasta [Finsote-kyselystä](#), jossa suuri digimoduuli mukana.

Pohdittiin myös tiedon ja kielen vaikeaa ymmärrettävyyttä ja sitä kautta palveluiden vaikeutta ja sen näkymistä kartoituksessa. Todettiin, että mm. pankkipuolelta on kuultu 55-65-vuotiaiden asiakkaiden toivovan aivan eri asioita palveluista kuin nuorempien.

Ikäteknologiakeskuksessa on myös selvitetty ikäihmisten motivaatiota, tarpeita ja kokemuksia ja saadut tulokset hyvin samanlaisia. Esiin nousi myös usko omiin kykyihin, häpeä ja nolous. Parhailaan käynnissä pankkipalveluselvitystä +65 v. kohderyhmälle, joka tuonee lisää tietoa sähköiseen asiointiin. Vapaavuori sanoi tuovansa tulokset neuvottelukunnalle tiedoksi.

Enter ry:ssä on myös huomattu, että jotkut ikäihmiset kuvittelevat, että pitäisi osata käyttää koko laitetta, ja sen kaikkia toimintoja. On yritetty kertoa, että voi opetella vain itselle tarpeelliset toiminnot. -> [DiKATA digitaitotasoiissa](#) jo alin taso on todella vaativa, sillä pääsy digiin vaatii yleensä esim. kirjautumisen taitoja, vaikka tosiaan mukaan voi päästä pienilläkin taidoilla. DiKATAan pitikin luoda uusi, nollataso tämän seurauksena.

Todettiin myös DVV:n tuottaman Suomi.fin Valtuudet-palvelun, eli sähköinen puolesta asiointi, noussut käyttömäärissä koronan aikana huomattavasti. Hiljan myös apteekkiasiointi saatiin mukaan Valtuuksien piiriin.

Kehitysvammaliitossa on tehty mm.helppokäyttöinen opas verkkosisältöjen saavutettavuusvaatimuksiin liittyen ([WCAG-ohjeita](#)) ja tässä olisi yhteistyöpaikka on sillä kognitiiviseen saavutettavuustyöhön on [paljon materiaalia](#) ja osaamista myös järjestöissä.

Pohdittiin miten näitä kaikkia tietoja olisi hyvä käyttää hyväksi, ehdotuksina:

- selkeä ja ”helppo” policy brief/vaikuttamispaperi
- aktiivinen vaikuttaminen mm.eduskunnassa ja/tai valiokuntiin jalkautuminen
- todettiin myös erityisesti pienryhmän 2 keskuudessa on hyvä ottaa nämä huomioon tulevaa pyöreää pöytää valmistellessa.

[Liite 4 Digitaitokartoitus \(linkki Tiimeriin\)](#)

Lisätietoja: dvv.fi/-/suomalaisten-digitaidot-ovat-suurimmaksi-osaksi-hyvalla-tasolla

6 Katsaus pyöreän pöydän keskustelujen valmisteluun

Kuultiin tiivis katsaus Teema 1:n 29.10.2020 pyöreän pöydän valmistelutilanteesta: ennakkokutsu lähtenyt 23.9. noin sadalle ml.koko neuvottelukunta, varsinaisen kutsun ja tarkemman ohjelman suunnittelu pienryhmässä työn alla. Ammattifasilitaattori on hankinnassa 29.10. tilaisuutta varten ja myös tekninen alusta sitä kautta (luultavimmin Zoom) [jälkilisäys: Mikko Lehtonen, Innotiimi-ICG:ltä www.innotiimi-icg.fi].

Tiedoksi: Teema 2 pienryhmä alkaa työskentelyn ke 30.9. klo 9-10 ja Teema 3 pienryhmä alkaa työskentelyn ma 5.10. klo 10-11.

Pienryhmiin voi edelleen ilmoittautua mukaan (pirre.laaksonen(at)vm.fi). [Pienryhmien henkilölistaus \(linkki\)](#)

[Pyöreän pöydän suunnittelu ja muu materiaali Tiimerissä \(linkki\)](#)

7 Tiedotusasiat

7.1 Viestinnän pienryhmä:

Sari Vapaavuori antoi tiiviin katsauksen viestinnän pienryhmän työhön:

- pienryhmässä: Minna Piirainen, Sari Vapaavuori, Juulia Andersson ja VMstä Marjukka Saarijärvi, Pirre Laaksonen sekä viestinnästä Ilona Turtola (31.10.asti)
- pidetty käynnistyspalaveri ja seuraavassa kokouksessa 5.10. klo 14 syvennyttään konkretiaan
- haetaan konkreettisia tavoitteita, tärkeää muistaa muita kuin verkossa olevia henkilöitä, osallistamisen säännöllisyys, ”valmiit” twitter/sometekstit mietinnässä
- valmisteilla myös kaikkien käyttöön lyhyt power point yleisesittely kalvosetti.

7.2 Seuraavat kokoukset:

- Pyöreän pöydän keskustelu: torstai 29.10. klo 9-12
- Kokous 5/2020: torstai 12.11. klo 13-15
- Kokous 6/2020: torstai 10.12. klo 9-11

7.3 Tiedoksi neuvottelukunnalle muiden tahojen järjestämiä tapahtumia

Tiedoksi kutsu Digiohjelman verkostotilaisuuteen verkossa 14.10.2020 klo 13-16. Lisätietoja, ohjelma ja ilmoittautuminen ([linkki](#))

8 Muut esille tulevat asiat

Ei muita asioita.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.

Liitteet [Liite 1 Pöytäkirja 28.8.2020 kokous \(linkki Tiimeriin\)](#)

[Liite 2 Julkisen hallinnon strategiasta \(linkki Tiimeriin\)](#)

[Liite 3 Taustaesitys \(linkki google docsiin\)](#)

[Liite 4 Digitaitokartoitus \(linkki Tiimeriin\)](#)

Jakelu Neuvottelukunnan jäsenet, sihteeri, alustajat
Tiedoksi -